AZ EURÓPAI PARLAMENT (EU) 2021/1678 ÁLLÁSFOGLALÁSA

(2021. április 29.)

a Shift2Rail közös vállalkozás 2019. évi pénzügyi évre szóló költségvetésének végrehajtására vonatkozó mentesítésről szóló határozat szerves részét képező megjegyzésekkel

AZ EURÓPAI PARLAMENT,

— tekintettel a Shift2Rail közös vállalkozás 2019. évi pénzügyi évre szóló költségvetésének végrehajtására vonatkozó mentesítésről szóló határozatára,

— tekintettel eljárási szabályzata 100. cikkére és V. mellékletére,

— tekintettel a Közlekedési és Idegenforgalmi Bizottság véleményére,

— tekintettel a Költségvetési Ellenőrző Bizottság jelentésére (A9-0111/2021),

A. mivel a Shift2Rail közös vállalkozást (a továbbiakban: a közös vállalkozás) a 642/2014/EU rendelet 2014 júniusában hozta létre tíz éves időtartamra;

B. mivel a Shift2Rail közös vállalkozás alapító tagjai az Unió, amelyet a Bizottság képvisel, valamint különböző vasúti ágazati partnerek (a fő érdekelt felek, többek között vasútiberendezés-gyártók, vasúttársaságok, pályahálózat-működtetők és kutatóközpontok), és a közös vállalkozásban társult tagként más szervezetek is részt vehetnek; mivel az Uniótól eltérő tagok hozzájárulása nem korlátozódhat az adminisztratív költségek, valamint a kutatási és innovációs tevékenységek végrehajtásához szükséges társfinanszírozás fedezésére, hanem egyéb tevékenységekre is ki kell terjednie;

C. mivel a közös vállalkozás fő célkitűzései az egységes európai vasúti térség megvalósításához való hozzájárulás, valamint az európai vasúti rendszer vonzerejének, versenyképességének, fenntarthatóságának és integrációjának fokozása, elősegítve többek között a közúti és légi fuvarozásról a vasúti fuvarozásra történő modális váltást;

D. mivel a közös vállalkozás 2016 májusában kezdte meg önálló működését;

Általános megjegyzések

1. tudomásul veszi, hogy a Számvevőszék által a közös vállalkozás 2019. évi pénzügyi évre vonatkozó éves beszámolójáról készített jelentés (a továbbiakban: a számvevőszéki jelentés) szerint az éves beszámoló minden lényeges szempontból áttekinthetően, és pénzügyi szabályzatának, valamint a Bizottság számvitelért felelős tisztviselője által elfogadott számviteli szabályzatnak megfelelően tükrözi a közös vállalkozás 2019. december 31-i pénzügyi helyzetét, a tárgyévi gazdasági események eredményét, a pénzforgalmat és a nettó eszközállomány változásait; tudomásul veszi, hogy a számvevőszéki jelentés szerint a beszámoló alapjául szolgáló ügyletek minden lényeges szempontból jog- és szabályszerűek;

2. megjegyzi, hogy a rendelet által előírt időtartamra vonatkozóan a közös vállalkozás tevékenységeihez történő uniós hozzájárulás maximális összege 450 000 000 EUR (az EFTA-hozzájárulásokat is beszámítva), amelynek kifizetését a Horizont 2020 költségvetéséből kell teljesíteni; megjegyzi, hogy az uniós hozzájárulás mellett a közös vállalkozás többi tagjainak összesen legalább 470 000 000 EUR forrást kell biztosítaniuk, amelynek összetétele a közös vállalkozás operatív és adminisztratív költségeihez nyújtandó legalább 350 000 000 EUR természetbeni és pénzbeli hozzájárulás, valamint a közös vállalkozás kiegészítő tevékenységeihez történő, legalább 120 000 000 EUR természetbeni hozzájárulás;

3. megjegyzi, hogy a magánszektorbeli tagjaiktól pénzügyi hozzájárulásban részesülő közös vállalkozások eltérő eljárásokat alkalmaznak; felszólít a természetbeni hozzájárulások kiszámításának harmonizálására a közös vállalkozások körében; kéri, hogy a közös eljárás írjon elő átlátható és hatékony értékelési módszereket, amelyek eredménye kimutatja a hozzájárulás tényleges értékét; kéri a Számvevőszéket, hogy gondoskodjon független külső ellenőrök által végzett ellenőrzésekről; kéri továbbá megfelelő jogi keret kialakítását, biztosítva a pénzügyi hozzájárulás előírt összegének a program végéig történő beérkezését; megjegyzi, hogy e jogi keret tartalmazhatna követelményeket arra vonatkozóan, hogy a magán-hozzájárulást a megfelelő uniós hozzájárulás folyósítása előtt vagy azzal egyidejűleg be kell fizetni;

4. megjegyzi, hogy a vasúti ágazat képviseletében összesen több mint 400 állami és magánszervezet vesz részt a Shift2Rail kutatási és innovációs tevékenységeiben;

5. kiemeli a közös vállalkozás hozzájárulását az európai zöld megállapodás célkitűzéseinek megvalósításához; e tekintetben üdvözli a Shift2Rail kutatási és innovációs erőfeszítéseit a fenntarthatóbb, digitálisabb, versenyképesebb, megbízhatóbb és vonzóbb európai vasúti rendszer megvalósítása érdekében;

6. támogatja a kutatással és innovációval foglalkozó európai vasúti partnerség javasolt létrehozását, amely a közös vállalkozás sikerére épít majd; hangsúlyozza, hogy fel kell tárni a programok és projektek finanszírozásának olyan uniós programok keretében megvalósítható lehetőségeit, mint az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz, a Digitális Európa terv, az Európai Regionális Fejlesztési Alap és a Kohéziós Alap, valamint szinergiákat kell kialakítani az új partnerség és a meglévő finanszírozási mechanizmusok között;

7. úgy véli, hogy a Shift2Rail utódjának be kell építenie a kutatási programba a más közlekedési ágazatokkal folytatott közös munkát, hogy előkészítse a gördülékeny és integrált közlekedést; rámutat, hogy a vasúti ágazat automatizálásának és digitalizációjának a Shift2Rail utódjánál is a prioritások egyikét kell képeznie;

8. felhívja a Bizottságot annak biztosítására, hogy a közös vállalkozás jövőbeli tevékenységi programja tiszteletben tartsa az uniós jog által az éghajlatváltozás mérséklése és a digitalizáció tekintetében előírt követelményeket és célokat, és kövesse mind a Bizottság, mind pedig az ágazat által kidolgozott stratégiákat.

Költségvetési és pénzgazdálkodás

9. megjegyzi, hogy a 2019-ben rendelkezésre álló végleges költségvetés 83 071 000 EUR összegű kötelezettségvállalási előirányzatot és 81 563 000 EUR összegű kifizetési előirányzatot tartalmazott, beleértve a korábbi évek fel nem használt előirányzatainak áthozatalát, a címzett bevételeket és a következő évre történő átcsoportosításokat; megjegyzi, hogy 2019-ben a rendelkezésre álló kötelezettségvállalási és kifizetési előirányzatok felhasználási aránya 97%, illetve 86% volt;

10. megjegyzi, hogy a közös vállalkozás számára a Horizont 2020 aktív költségvetése keretében 2019-ben rendelkezésre álló összeg 80 197 000 EUR volt a kötelezettségvállalási előirányzatok és 78 569 000 EUR a kifizetési előirányzatok tekintetében; megjegyzi továbbá, hogy a számvevőszéki jelentés szerint a közös vállalkozás 2019 végéig a Horizont 2020 projektjeire rendelkezésre álló kötelezettségvállalási előirányzatok 100%-át és a kifizetési előirányzatok 88%-át felhasználta, és hogy a 2019. évi pályázati felhívás keretében kiválasztott Horizont 2020 projektekhez kapcsolódó előfinanszírozási kifizetések az év során teljesített operatív kifizetések értékének 65%-át tették ki;

11. megjegyzi, hogy a Horizont 2020 tekintetében 2019 végén az ágazati tagok összesen 76 827 000 EUR validált hozzájárulást nyújtottak, ami összesen 68 645 000 EUR validált természetbeni hozzájárulást jelentett, és ehhez járult 182 506 000 EUR összegű, kiegészítő tevékenységekhez nyújtott természetbeni validált hozzájárulás, miközben az Unió készpénz-hozzájárulásának teljes összege 221 743 000 EUR volt;

12. megjegyzi, hogy a 2019. évi pályázati felhívás eredményeként a közös vállalkozás 2019-ben (a beérkezett 48 pályázat közül) 17 támogatási megállapodást fogadott el és írt alá, és hogy egyetlen téma lefedetlenül maradt; megjegyzi továbbá, hogy az odaítélt és aláírt támogatások összesen 74 760 000 EUR összegig finanszíroznak majd 148 551 000 euró összértékű kutatási és innovációs tevékenységeket, és hogy e tekintetben a többi tag (az Uniótól eltérő alapító tagok és a társult tagok) megállapodott abban, hogy finanszírozási kérelmeiket a projekt teljes költségének 44,44%-ára korlátozzák (azaz egy másik tagra a kötelezettségeinek figyelembevételével nettó 41,44% esik); megjegyzi, hogy a 2019. évi pályázati felhíváson 90 kis- és középvállalkozás (kkv) vett részt (20%), 40 kkv részesült finanszírozásban (44,4%) és a nyílt pályázati felhívásokban kiválasztott szervezetek 30%-át kkv-k teszik ki; megjegyzi, hogy 2019 első negyedévében két olyan támogatást írtak alá, amely a 2018. évi a pályázati felhíváshoz kapcsolódott;

13. megjegyzi, hogy 2019 végén 72 projekt volt folyamatban (32 pályázati felhívás a tagok számára és 40 nyílt pályázati felhívás): 56 projektet soroltak be 6 innovációs programhoz, 10 projektet horizontális tevékenységre és 6 projektet az X innovációs program keretébe;

Teljesítmény

14. megjegyzi, hogy a teljesítmény és a több területet érintő kérdések nyomon követése érdekében a közös vállalkozás egyrészt a Horizont 2020 keretprogramra vonatkozó egyedi fő teljesítménymutatókat, másrészt a közös vállalkozásra vonatkozó egyedi fő teljesítménymutatókat (például a vasúti közlekedési rendszer hatékonyságára vonatkozó mutatót) alkalmazza. megjegyzi, hogy a közös vállalkozás 2019 folyamán folytatta a fő teljesítménymutatók (2018-ban „Release 1” néven bemutatott) modelljének következő verziójával kapcsolatos munkát, és hogy a fő teljesítménymutatók modelljének webalapú „Release 2.0” elnevezésű új verzióját az igazgatótanács 2019. novemberi ülésén ismertették;

15. kéri, hogy a közös vállalkozás vizsgálja felül kommunikációs stratégiáját annak biztosítása érdekében, hogy az érdekelt felek tisztában legyenek küldetésével, tevékenységeivel és eredményeivel.

16. kéri a Bizottságot és a Számvevőszéket mélyreható teljesítménykövetési módszer kidolgozására a közös vállalkozás hozzáadott értékének felmérése érdeklében, kitérve a társadalmi, foglalkoztatási és piaci hatásokra is; kéri, hogy ezen értékelés eredményeit az uniós finanszírozás jövőbeli elosztása vagy átcsoportosítása során használják fel;

17. megjegyzi, hogy az operatív demonstrációk tekintetében a 6/7-es technológiai készenléti szint elérése érdekében 2019 végéig a közös vállalkozás kutatási és innovációs tevékenységekre vonatkozó programjának több mint 50%-a megvalósult (a tervek szerint a programok 2022-ben fejeződnek be végleg), és hogy a tervezett tevékenységek gyakorlatilag valamennyi projekt esetében megvalósultak, ugyanis az év során mindössze 8 technológiai demonstrátor/munkaterület végezte el 80% alatt a tervezett tevékenységeit (és ebből csupán egyetlen technológiai demonstrátor maradt 50% alatt), továbbá megjegyzi, hogy a közös vállalkozás megkezdte a 2019. évi pályázati felhívás tárgyát képező kutatási és innovációs tevékenységeket;

18. megjegyzi, hogy a közös vállalkozás jelenlegi tevékenységei jól haladnak a 2022-ben tartandó demonstrációk felé, hogy e tevékenységek a Bizottság digitalizációs programja és a zöld megállapodás által stratégiailag vezérelt rendszerszintű vasúti átalakulás fontos elemei, és hogy 2019 szeptemberében a következő partnerségről és a vasúti ágazat törekvéseiről agytrösztöt szerveztek, amelyen megfigyelőként a Bizottság is részt vett; megjegyzi továbbá, hogy a közös vállalkozás hozzájárult a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság által koordinált Shift2Rail hatásvizsgálat lefolytatásához, a Mobilitáspolitikai és Közlekedési Főigazgatóság által koordinált, „Elemzés a következő többéves pénzügyi keretben megvalósítandó vasúti kutatási és innovációs partnerség meghatározásához” című tanulmány elkészítéséhez, valamint támogatta a Shift2Rail utódjáról szóló magas szintű dokumentum kidolgozását is; megjegyzi, hogy 2019 októberében a közös vállalkozás elkészítette a „Megoldások katalógusát”, kiemelve a Shift2Rail megoldások előnyeit a végfelhasználók, az üzemeltetők, a pályahálózat-működtetők és/vagy a beszállítók számára, valamint meghatározta a teljesítendő határidőket;

19. megjegyzi, hogy 2019 folyamán a közös vállalkozás előrehaladt céljainak elérésében, végrehajtotta a Shift2Rail programot, valamint biztosította a hatékony és eredményes pénzgazdálkodást; megjegyzi, hogy a 2019-ben végzett tevékenységek teljes projektköltsége a becslések szerint 117,5 millió EUR-t tesz ki (ebből 98,9 millió EUR mása többi tagoktól származott);

20. megjegyzi, hogy a számvevőszéki jelentés szerint 2019 végén a Horizont 2020 program végrehajtási aránya 78%-os volt a közös vállalkozáshoz rendelt tevékenységekre vonatkozó pályázati eljárások tekintetében;

21. megjegyzi, hogy a szellemitulajdon-jogok kérdésével foglalkozni kell minden olyan szerződésben, amely konkrét következményt vagy eredményt vár el a teljesítés során; emlékeztet arra, hogy a szellemitulajdon-jogok rendeltetése nemcsak az egyes alkotók jogainak védelme, hanem egyúttal részletek rendelkezésre bocsátása arra vonatkozóan is, hogy e jogok felhasználása a jövőben miként történik majd; megjegyzi, hogy mivel a tevékenységek finanszírozásában közalapok is részt vesznek, ezért az eredményeknek átláthatóknak és a nyilvánosság számára hozzáférhetőknek kell lenniük, valamint sajátságos követelményeknek (adott esetben az interoperabilitás kritériumának) is meg kell felelniük; felszólítja a Bizottságot, hogy hozzon létre jogi keretet a szellemi tulajdonjogokra és a piacon történő érvényesítésére vonatkozóan, kitérve többek között a különleges követelményekre és a nyereségfelosztásra is;

Személyzet és munkaerő-felvétel

22. tudomásul veszi, hogy a 2019. december 31-én helyzet szerint 24 volt a betöltött álláshelyek száma (ez a létszámtervnek megfelelően 3 kirendelt nemzeti szakértőt, 5 ideiglenes alkalmazottat és 16 szerződéses alkalmazottat jelentett), és hogy a közös vállalkozás a működés folyamatosságának biztosítása érdekében egy fő hosszú időre távol levő ideiglenes alkalmazott helyettesítése céljával egy fő szerződéses alkalmazott felvételére irányuló kivételes munkaerőfelvételi eljárást folytatott le a személyzeti szabályzat rendelkezéseinek megfelelően; tudomásul veszi a közös vállalkozás személyzetének nagymértékű fluktuációját, ami annak tudható be, hogy a közös vállalkozás – csaknem az összes többi uniós intézménytől, ügynökségtől és közös vállalkozástól eltérően – olyan személyzeti létszámtervvel rendelkezik, amely 25%-ban írja elő ideiglenes alkalmazottak és 75%-ban szerződéses alkalmazottak foglalkoztatását;

23. megjegyzi, hogy a közös vállalkozás 2019. évi éves tevékenységi jelentésében a nemek közötti egyensúlyra vonatkozó fő teljesítménymutatók szerint a nevezett évben a nők részaránya az igazgatótanácsban igen alacsony – mindössze 16% – volt, jóllehet az S2R közös vállalkozás képviselőinek 33%-a és a tudományos bizottság tagjainak 33%-a nő;

24. tudomásul veszi, hogy a közös vállalkozás 2019-ben a költségvetési rendelet elveivel és a Bizottság által a rendelkezésére bocsátott iránymutatással összhangban pályázati felhívásokat tett közzé vasúti szolgáltatókra és a közös vállalkozás számára nyújtandó támogatási szolgáltatásokra vonatkozóan, és megjegyzi, hogy 2019 végén két pályázat még véglegesítésre várt;

Belső ellenőrzés

25. tudomásul veszi, hogy a belső ellenőrzési szolgálat 2019-ben ellenőrzést végzett a teljes támogatási folyamatról (a pályázati témák meghatározásától a támogatási megállapodás aláírásáig), és hogy a 2019. októberi végleges ellenőrzési jelentést követően a Belső Ellenőrzési Szolgálat elismerte, hogy a közös vállalkozás folyamatos erőfeszítéseket tett a támogatás előkészítési szakaszához szükséges időtartam szigorú nyomon követésére azzal a céllal, hogy biztosítsa a Horizont 2020 keretében nyújtott támogatáshoz szükséges időre vonatkozó célérték betartását; megjegyzi, hogy a közös vállalkozás megkezdte a négy fontos ajánlásra vonatkozóan a vezetőség számára készített cselekvési tervben meghatározott korrekciós intézkedések végrehajtását;

26. megjegyzi, hogy a közös vállalkozás 2019 végéig beszámolt arról, hogy a belsőkontroll-standardok végrehajtásának 2018-as korlátozott felülvizsgálatából eredő valamennyi ajánlást végrehajtotta;

Belső kontroll

27. megjegyzi, hogy a számvevőszéki jelentés szerint a közös vállalkozás pénzügyi és operatív dokumentációs áttekintésen alapuló, megbízható előzetes kontrolleljárásokat vezetett be, és 17 belső ellenőrzési elv alapján köteles végrehajtani a Bizottság új belsőkontroll-keretrendszerét; megjegyzi továbbá, hogy a számvevőszéki jelentés szerint a közös vállalkozás 2019 végéig a meglévő belsőkontroll-rendszer alapján már végzett hiányelemzést, és mutatókat dolgozott ki a belső ellenőrzésre vonatkozó új elvek hatékonyságának és egyéb jellemzőinek méréséhez;

28. megjegyzi, hogy a közös vállalkozás a harmadik kontrollkapu gyakorlata során, 2019 áprilisában értékelte kutatási és innovációs tevékenységeit, figyelembe vette a projektek 2015., 2016. és 2017. évi koordinált éves felülvizsgálata keretében a többi tag által benyújtandó anyagokat és jelentéseket, és meggyőződött arról, hogy az előző kontrollkapu-értékelés alkalmával tett ajánlásokat megfelelően végrehajtották-e; megjegyzi továbbá, hogy egyes benyújtott eredmények minősége az előírt színvonalnak nem felelt meg, ezért a közös vállalkozás több alkalommal kérte a rendelkezésre bocsátandó anyagok újbóli megadását és felfüggesztette a technikai és pénzügyi jelentéseket, valamint megjegyzi, hogy ezen eljárás esetében továbbra is különösen nagy kihívást jelent, hogy az előzetes tervezés nem lehetséges; megjegyzi, hogy 2019-ben a közös vállalkozás több projekt esetében tesztelte az elérendő eredmények új, folyamatos felülvizsgálati folyamatát, valamint ezt az éves felülvizsgálat során kontrollkapuval is kombinálta, ami sikeresnek bizonyult; felhívja a közös vállalkozást, hogy tegyen jelentést az e tekintetben bekövetkező minden fejleményről;

29. megjegyzi, hogy a közös vállalkozás folytatta a Horizont 2020 stratégiát kiegészítő Shift2Rail csaláselleni stratégia (2017-2020) végrehajtását; megjegyzi továbbá, hogy a csalások megelőzésére és felfedezésére irányuló tevékenységek eredményeiről beszámoló jelentések elkészítésekor öt mutatót használnak, és hogy a csalás elleni küzdelem különböző szakaszaira (a megelőzésre, a felfedezésre, a kivizsgálásra és a korrekciós intézkedésekre) vonatkozó végrehajtási cselekvési tervet 2019-ben felülvizsgálták;

30. megjegyzi, hogy a Számvevőszék jelentése szerint a közös vállalkozás által a Horizont 2020 program keretében teljesített kifizetések utólagos ellenőrzése a Bizottság Közös Ellenőrzési Szolgálatának (CAS) a feladata, és a 2019 végén rendelkezésre álló utólagos ellenőrzések eredményei alapján a Horizont 2020 projektek (elszámolások és végső kifizetések) tekintetében a közös vállalkozás 1,54%-os reprezentatív hibaarányról és 0,91%-os fennmaradó hibaarányról számolt be; megjegyzi, hogy a Horizont 2020-ról szóló rendeletre irányuló bizottsági javaslatban szereplő, 2-5% közötti éves hibakockázat reális célkitűzés – tekintettel az ellenőrzések költségeire, a szabályok egyszerűsítése érdekében javasolt intézkedésekre és a kutatási projekt költségeinek visszatérítésével kapcsolatos kockázatokra –, valamint hogy a programoknak az összes ellenőrzés, korrekció és visszafizettetési intézkedés végrehajtását követő lezárásakor fennmaradó hibaszint végső célja az, hogy a végeredmény minél közelebb álljon a 2%-hoz;

31. tudomásul veszi, hogy a Számvevőszék az utólagos ellenőrzések hibaarányainak megerősítése érdekében az operatív kifizetési ellenőrzések részeként 2019-ben véletlenszerűen ellenőrizte a Horizont 2020 program keretében teljesített kifizetéseket a végső kedvezményezettek szintjén, és a részletes ellenőrzések kisebb számszerűsíthető hibákat tártak fel a bejelentett személyzeti költségekkel kapcsolatban, a fő hibaforrást pedig egyrészt munkaórák szabadságokkal egybeeső időre történő elszámolása, másrészt egységdíjak (többek között az aktuális egységdíjaktól jelentősen eltérő becsült elemek) alkalmazása képezte;

32. megjegyzi, hogy az igazgatótanács tagjainak önéletrajzait és érdekeltségi nyilatkozatait nem teszik közzé; felhívja a közös vállalkozást, hogy az átláthatósági keret fényében tegye közzé az igazgatótanács tagjainak önéletrajzait és érdekeltségi nyilatkozatait, és biztosítson ezekhez felhasználóbarát hozzáférést.